

Rutin för att säkerställa och tillvarata kulturhistoriska och arkitektoniska värden i SKBs bestånd

Inledning

SKB grundades 1916 och har sedan dess kontinuerligt byggt fastigheter, men aldrig sålt en enda. Tack vare detta har föreningen idag över 140 fastigheter som är byggda under olika årtionden, allt från det nationalromantiska 1910-talet, 1940-talets folkhemsbygge, 1960-70-talets massproduktion, ända fram till dagens ljusa, rationella bostäder. Varje fastighet har sin uniktet och är värd att bevara. Som ett led i detta har antikvariska vårdprogram tagits fram. Åtgärdsförlagen i vårdprogrammen ligger sedan, tillsammans med annan kunskap, till grund för planeringen av hur kommande renoveringar planeras och utförs.

Syfte, ansvar och omfattning

Syftet med denna rutin är att säkerställa att fastighetens vårdprogram följs på ett systematiskt sätt för att bevara fastighetens kulturhistoriska värden och säkerställa långsiktig förvaltning, säkerställa dess funktion och uppfylla lagstadgade krav. Syftet med vårdprogrammet är att föreslå åtgärder som bevarar bebyggelsens kulturhistoriska värden. Åtgärdsförlagen ligger sedan, tillsammans med annan kunskap, till grund för planeringen av hur kommande renoveringar planeras och utförs. Vårdprogrammet omfattar bostadsbebyggelsens exteriör, entréer, trapphus, samt gemensam kvarterslokal. Vårdprogrammen innefattar en översiktlig sammanställning av arkivmaterial, inventering och fotografering på plats samt en bedömning av byggnadens kulturhistoriska värde.

Den/de som på SKB ansvarar för det planerade underhållet och/eller nybyggnation ansvarar för att vårdprogram upprättas och att det publiceras och lagras enligt denna rutin. Ansvaret för att följa vårdprogrammen åligger alla som arbetar med det löpande och planerade underhållet. Exempel på sådana personer är projektledare för underhållsåtgärder, förvaltare, fastighetsskötare, hantverkare, med flera.

Vårdprogram kommer att upprättas för alla SKBs fastigheter som ska genomgå ett planerat underhåll som påverkar den yttre såväl som den inre arkitektoniska utformningen. Programmet ska tas fram av en sakkunnig antikvarie. Vårdprogram ska även tas fram för alla nyproducerade och tillkommande fastigheter. Vårdprogrammet omfattar bostadsbebyggelsens exteriör, entréer, trapphus samt gemensam kvarterslokal.

Dokumentansvarig:	Beslutad av:	Beslutsdatum:	Version:
Fastighetsutvecklingschef	SKBs Ledningsgrupp	2025-04-23	1.0

Process och metodik

Vårdprogrammet ska ingå som underlag i all projektering, renovering, förändring och förvaltning av SKBs fastigheter. Vid åtgärder i fastigheterna ska vårdprogrammet ligga till grund för hur en åtgärd ska utföras. För att uppfylla ambitionen i vårdprogrammet ska dock kostnaden för åtgärden beaktas. En antikvarie ska kopplas in redan vid planeringen av åtgärden ifall det finns osäkerhet hur åtgärden praktiskt och/eller estetiskt ska utföras. Om lag- och myndighetskrav är motstridiga mot vad som står i vårdprogrammet går dessa alltid före.

Uppföljning och revidering

Vårdprogrammen lagras digitalt i SKBs dokumenthanteringssystem. Det säkerställer att samtliga SKBs anställda kommer åt dessa i rätt version. Vårdprogrammen kommer också vara tillgängliga för de boende i respektive kvarter genom kvarterets sida på skb.org. Denna rutin ska också finnas tillgänglig via skb.org. Vårdprogrammen revideras vid behov om tillexempel lag- och/eller myndighetskrav kräver detta. Denna rutin ses över varje år och revideras om behov uppstår.

Bilagor och referenser.

Bilaga 1, exempel på ett vårdprogram upprättat i samband med att en fastighet byggdes, kvarteret Skrävan i Bromma. Programmet är upprättat av Richmann Antikvarier. Bilaga 2, exempel på ett vårdprogram upprättat för en äldre fastighet i SKBs bestånd. Kvarter Timmermannen 10. Programmet är upprättat av Stockholms Byggnadsantikvarier.

Dokumentansvarig:	Beslutad av:	Beslutsdatum:	Version:
Fastighetsutvecklingschef	Ledningsgruppen	2025-04-23	1.0

VÅRDPROGRAM KV SKRÖNAN 1, STOCKHOLM

2023-11-14

Kv Skrönan 1
Stockholm

Vårdprogram

Beställare:
Stockholms kooperativa bostadsförening, SKB,
genom Johan Jarding
Datum: 2023-11-14

Reichmann Antikvarier AB
Ekensbergsvägen 75 169 31 SOLNA
Tel: 08-734 07 90
E-post: postmaster@reichmann.se

Utförd av:
Claes Reichmann, ansvarig, sakkunnig kulturvärden K
Saara Gröhn, handläggare, sakkunnig kulturvärden K

Omslagsfoto: Hus 4-6 sett från nordväst, maj 2023

INNEHÅLLS- FÖRTECKNING

Inledning	4
Syfte och mål	4
Karaktärsdrag och kulturvärde	4
Kulturvärde	5
Fastighetsuppgifter	6
Beskrivning - Nuläge	7
Beskrivning av fastigheten	7
Konstruktion	7
Tekniska system	7
Hållbarhet	8
Utemiljö	8
Bilder utemiljö	10
Byggnadsbeskrivning hus 1-3	11
Bilder hus 1-3	13
Bilder hus 1-3	14
Byggnadsbeskrivning hus 4-6	15
Bilder hus 4-6	17
Bilder hus 4-6	18
Gemensamhetslokal	19
Bilder gemensamhetslokal	21
Områdets historia och kulturhistoriskt sammanhang	22
Trädgårdsstäderna	22
Fortsatt planering från 1950- till 1970-talet	22
Kompletteringar med nya årsringar	22
Kulturhistoriskt sammanhang	23

Karaktärisering	25
Placering i landskap	25
Bebyggelsen	25
Mark och utemiljö	25
Konst	25
Värdebärande karaktärsdrag	26
Målsättning för förvaltning	28
Övergripande målsättning	28
Funktion och verksamhet	28
Ändringar och tillägg – förhållningssätt	28
Klimat, miljö och tekniska installationer	28
Tillgänglighet, Brand och säkerhet	28
Vårdanvisningar för förvaltning	30
Målsättning med utgångspunkt för att bevara och förstärka kvarterets och bebyggelsens karaktär	30
Checklista vid ändringar	31
Källor	32

Samtliga fotografier är tagna av Reichmann Antikvarier AB 2023, där ej annat anges.

INLEDNING

Detta vårdprogram behandlar kvarteret Skränan 1, Nockebysskogen, Stockholm. Vårdprogrammet är framtaget av Reichmann Antikvarier under våren 2023, och ska fungera som ett diskussions- och beslutsunderlag vid frågor gällande fastighetens underhåll och skötsel samt vid framtida ändringar. Vårdprogrammet ska vara ett långsiktigt verktyg för fastighetsägaren och förvaltningspersonalen i drifts- och underhållsarbetet, och det innehåller kunskap om fastigheten, och fastställer målet för det långsiktiga förvaltningsarbetet.

Syfte och mål

Vårdprogrammets syfte är att ge kunskap om och förståelse för de tankar och idéer som var rådande när byggnaderna utformades. Kunskap om fastigheten och dess bebyggelse ger därmed möjlighet att förvalta den så att dess kvaliteter värnas och bevaras.

Målsättningen med vårdprogrammet är att vårda fastigheten och dess byggnader som helhet och i detalj med ett långsiktigt perspektiv. Programmet beskriver bebyggelsen och närmiljön i sin befintliga utformning, och sammanfattar bebyggelsens och bebyggelseområdets karaktärsdrag för att dessa kan värnas vid förvaltningsarbetet.

Programmet ger generella anvisningar om varsam förvaltning, och särskilda vårdkrav för enskilda byggnadsdelar och material som bedömts som karaktäristiska och värdebärande.

Karaktärsdrag och kulturvärde

Karaktärsdrag

Bebyggelseområdets karaktärsdrag är en hänvisning till plan- och bygglagens 2 kapitel 6 §. Genom att ta hänsyn till karaktärsdragen värnas bebyggelseområdets historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden. Karaktärisering syftar därför till att ange vilka kulturhistoriska karaktärsdrag en byggnad har, så att dessa vid underhåll av bebyggelsen och vid framtida ändringar, kan värnas särskilt.

Varsamhet vid ändringar

Enligt plan- och bygglagen ska ändring av en byggnad alltid utföras varsamt. Det kan avse sådant som byggnadsmaterial, takutformning, färgsättning, form och byggnadens samspel med omgivningen. Det handlar inte bara om trohet mot originalets utseende, utan även mot den teknik och material med vilket det har åstadkommits. Det som sammanlagt karaktäriserar en byggnad och dess samspel med omgivningen ska lyftas fram även i den

vardagliga bebyggelsemiljön. Även inredningsdetaljer som till exempel snickerier, dörrar och paneler ska behandlas med varsamhet. Varsamhetskravet handlar i hög grad även om sådana värden som uppskattas av de boende. Det kan gälla boendekvaliteter som till exempel rumssamband, rumsvolymer och inredningsdetaljer.

Kravet på varsamhet syftar till att tillvarata byggnadens värden, det vill säga positiva eller på andra sätt bevarandevärda egenskaper, oberoende av husens ålder. I mångt och mycket handlar det om ett förhållningssätt där man vid varje ändring utgår ifrån den befintliga byggnaden och dess värden och kvaliteter.

Kulturvärde

Kulturvärde är en sammanfattande benämning för vad som i den fysiska miljön bedöms som värdefullt. Bedömningar av vad som är värdefullt kan i olika grad förändras över tid, genom framväxten av nya kunskaper och synsätt. På så sätt kan kulturvärden bevaras, omskapas, utvecklas och nybildas i takt med samhällets utveckling och förändring.

Kunskap om byggnadens eller bebyggelseområdets kulturvärde behövs i samband med olika typer av ändrings- och planeringssituationer. För att kunna ta hänsyn till kulturvärdena krävs det att man vet vilken typ av kulturvärden som finns på platsen och hur de kommer till uttryck.

Kulturvärde

RIKSANTIKVARIEÄMBETET

Kulturvärde

Kulturvärde avser samlingsbenämning för sådana värden som tillskrivs företeelser, med utgångspunkt i kulturhistoriska, sociala och estetiska aspekter.

Kulturhistoriskt värde

Kulturhistoriskt värde avser de möjligheter materiella och immateriella företeelser kan ge vad gäller att inhämta och förmedla kunskaper om och förståelse av olika skeenden och sammanhang – samt därigenom människors livsvillkor i skilda tider, inklusive de förhållanden som råder idag.

Källa illustration: Boverket, Vad är kulturvärde?

PLAN- OCH BYGGLAG (2010:900), PBL

2 kap. 6 §

Vid planläggning och i andra ärenden samt vid åtgärder avseende byggnader som inte ingår i ett ärende enligt denna lag ska bebyggelseområdets särskilda historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden skyddas. Ändringar och tillägg i bebyggelsen ska göras varsamt så att befintliga karaktärsdrag respekteras och tillvaratas.

8 kap. 14 §

Ett byggnadsverk ska hållas i vårdat skick och underhållas så att dess utformning och de tekniska egenskaper som avses i 4 § i huvudsak bevaras. Underhållet ska anpassas till omgivningens karaktär och byggnadsverkets värde från historisk, kulturhistorisk, miljömässig och konstnärlig synpunkt.

8 kap. 17 §

Ändring av en byggnad och flyttning av en byggnad ska utföras varsamt så att man tar hänsyn till byggnadens karaktärsdrag och tar till vara byggnadens tekniska, historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden.

BOVERKETS BYGGREGLER (2011:6), BBR

1:6 Terminologi

I BBR menas med kulturvärden byggnadens byggnadstekniska, historiska, kulturhistoriska, miljömässiga, konstnärliga och arkitektoniska värden.

1:2211 Varsamhet

För att en åtgärd ska anses vara varsam bör den respektera byggnadens karaktär avseende

- proportioner, form och volym,
- materialval och utförande,
- färgsättning, och
- detaljsorg och detaljeringsnivå.

Den bör också ta till vara detaljer som är väsentliga för byggnadens karaktär.

FASTIGHETS- UPPGIFTER

Fastighetsbeteckning
Skrönan 1

Adress
Gustav III:s väg 101–105, 113–117

Yta
BOA: 8290 kvm

LOA: 0

BTA: 13 135 total, 11 370kvm ljus

Antal lgh
114

LÄGENHETSFÖRDELNING

Typ:	Antal:	Yta:
2 RoK	56 st	53-69 m²
3 RoK	48 st	72-82 m²
4 RoK	4 st	105-120 m²
5 RoK	5 st	111-121 m²
6 RoK	1 st	132 m²

Byggnadsår
2020–22

Arkitekt
Brunnberg & Forshed Arkitektkontor,
ansvarig arkitekt Sören Eriksson, handläggare
Kerstin Slagare.

Gällande detaljplan
DP 2010-06964-54, laga kraft 2017-10-04. Planens
syfte är att möjliggöra uppförandet av bostads-
hus på en tidigare obebyggd mark. Genomföran-
detid 5 år efter det att planen vunnit laga kraft.

BESKRIVNING - NULÄGE

Beskrivning av fastigheten

Kvarteret Skrönan ligger i utkanten av Nockebyskogen i stadsdelen Bromma i nordvästra Stockholm. Kvarteret avgränsas i nordväst från Nockebyhovs villaområde av Drottningholmsvägen, och i sydost av den obebyggda bergsryggen i Nockebyskogen. Angöring till området sker via lokalgatan Gustav III:s väg från nordost med en återvändsgränd i sydväst.

Kvarteret består av sex bostadshus med 114 lägenheter samt en centralt placerad gemensamhetslokal. Bostadshusen är placerade på rad längs med lokalgatan i två grupper om tre hus i vardera gruppen. Mellan husgrupperna ligger ett gårdshus med gemensamhetslokal, tvättstuga och miljörum. Bostadshusen är formade som punkthus i fem våningar och de är varsamt inplacerade i den sluttande skogvuxna terrängen med ovanliga, riksintressanta De Geer moränerna i Nockebyskogen.

Konstruktion

GRUND

Byggnaderna är grundlagda med betongplatta på mark. Under samtliga hus finns källare/garage (hus 4-6).

STOMME

Stomme av betong.

BJÄLKLAG

Bjälklag av betong.

Tekniska system

Belysning och tekniska system beskrivs översiktligt ur antikvariskt perspektiv, ej ur tekniskt perspektiv.

Fastigheten är ansluten till kommunala ledningar för el, tele, vatten och avlopp.

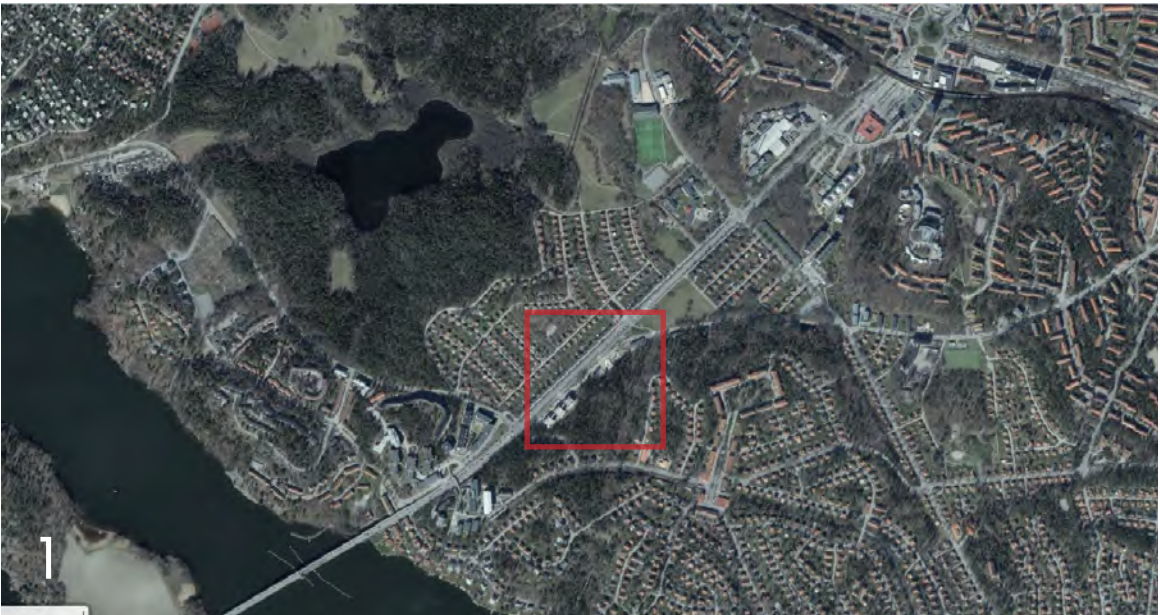
VENTILATION

Uppgift om ventilation ej känd.

UPPVÄRMNING

Fjärrvärme.

1.-2. Flygfoton som visar kvarteret Skrönans placering. Källa flygfoton: Stockholms stad, dpWebmap

HISS

Samtliga byggnader är försedda med hiss och alla lägenheter nås med hiss.

BELYSNING

Förutom gatubelysning är utemiljön belyst genom utomhusbelysning i anslutning till sittgrupperna i kvartersmark, samt fasadbelysning i anslutning till entréer.

Den invändiga fasta belysningen beskrivs under respektive husgrupp.

Hållbarhet

Byggnaderna är klassificerade som miljöbyggnad silver, och projektet fick finansiering av Europeiska investeringsbanken (EIB) för energieffektiva miljöklassade nyproduktionsprojekt.

Utemiljö

GATURUM

Gustav III:s väg avgränsas från Drottningholmsvägen av ett skyddsplank placerad inom fastigheten på kvartersmark. Planket är av trä och målat i en mörkgrön kulör. Planket ska förhindra utbredning av brandfarlig vätska och skydda mot skadlig värmestrålning. Boendeparkering finns längs med lokalgatan på ena sidan mot skyddsplanket som markparkering. Garage finns under hus 4-6 med angöring via hus 6.

Trottoarerna och marken närmast byggnaderna är belagd med mönsterlagda betongplattor. Plattorna övergår till asfalterade ytor längs cykelväg och körbana. Mellan byggnaderna finns planteringar, sittgrupper och trappor/ramper till bostadsgårdarna. Gaturummet delas från de upphöjda bostadsgårdarna av terrasmurar med beklädnad av skiffer.

Kvarteret och de två husgrupperna delas av kvarlämnad naturmark i områdets mitt. Här finns en liten krökning av lokalgatan med kvarlämnade storvuxna ekar mellan lokalgatan och Drottningholmsvägen. Gemensamhetslokalen är placerad här mellan de två husgrupperna, och utanför gemensamhetsanläggningen står skulpturen "Kungen" av konstnären Frida Tebus. Skulpturen har skapats med inspiration av den omgivande De Geer moränen och är ett exempel på konst som passats in i boendemiljön och den bakomliggande Nockebysskogen.

1. Gaturummet präglas av en remsa förgårdsmark framför bebyggelsen. Bullerplanket gränsar fastigheten från Drottningholmsvägen.

2. En kvarlämnad slänt mellan husgrupperna med naturmark och högvuxna ekar skapar variation i gatumiljön. Norr om gemensamhetslokalen står skulpturen "Kungen" av konstnären Frida Tebus.

BOSTADSGÅRDAR

Bostadsgårdarna är placerade i sydost mellan och bakom byggnaderna och Nockebyskogen. På grund av den sluttande terrängen är gårdarna något upplyfta från gatunivån och ansluter mot gatumiljön med en terrassmur som har en beklädnad av skifferplattor av Offerdalsskiffer med oregelbunden natyryta. Terrassmurarna är försedda med pinnräcken och trapporna är av natursten.

Vid hus 1-3 finns två vistelseytor mellan husen försedda med sittgrupper och lekytor med sandlåda. En lekplats med sandlåda finns även norr om hus 1 i anslutning till ett täckt cykelställ. Vid hus 4-6 finns en gårdsyta med gräsmatta och planteringar på baksidan (sydost) av byggnaderna. Vistelseytor med sittgrupper och lekplatser med sandlåda finns även mellan byggnaderna.

Lägenheterna i bottenvåningen i samtliga byggnader har varsin uteplats på kvartersmark mot gården.

1. Mellan hus 4-6 och Nockebyskogen finns en gräsmatta med planteringar vid sluttning mot skogen. Längst ner finns uteplatser tillhörande lägenheterna.

2. Mellan byggnaderna finns sittgrupper och lekplatser. Här lekplats vid husgrupp 1-3.

Bilder utemiljö

1. Sandlåda och täckt cykelställ framför hus 1.

2. Platsbyggd bänk utanför hus 4-6.

3. Konstverket har en central placering i kvarteret utanför gemensamhetsanläggningen. Varierande markbeläggning på gång- och cykelvägen består av marksten av betong i olika format avskilda med kantsten av granit.

4. Flyttblocket från De Geermoränen utanför hus 1 är skyddat i gällande detaljplan.

5. Trappor från den lägre gatunivån till bostadsgårdarna är formade av natursten med räcken i målat smide. Terrassmurarna har en beklädnad av svart Offerdalsskiffer.

6. I anslutning till bebyggelsen finns täckta cykelställ.

7.-8. Mellan de friliggande husen finns väl utformade sittgrupper, planeringar och ramper till de skyddade vistelseytorna.

Byggnadsbeskrivning hus 1-3

EXTERIÖR

Sockel

Socklarna har en beklädnad av ljusgrå Kuru granit (från Finland) med flammig yta. Mellan sockel och fasadputs finns en plåtlist av förzinkad stålplåt.

Fasad

Fasader är slätputsade och avfärgade i en ljus kulör. Fönsteromfattningar har en beklädnad av brun plåt liksom entréer som markeras av en beklädnad av brun plåt på fasaden. Entrépartier av oljad ek är uppglasade och sitter i gatunivå.

Fasadputs: Riven ädelputs 20 mm, kulör ljus beige, NCS S 2010-Y20R.

Vid entréer samt runt fönstren finns en beklädnad av brun plåt, ungefärlig kulör NCS S 7010-Y30R. Här var den tilltänkta plåten en metallisk Alucobond Terra Pyrite, som vid utförande ersattes med en vanlig brun plåt.

Tak

Yttertaken är platta och har en täckning av en Moss-Sedum matta.

Taken över hisstoppar är täckta med takpapp, kulör skiffergrå.

Krönplåtar och övrig beslagning på yttertak är av belagd stålplåt, kulör silvermetallic, Ral 9006.

De översta balkongerna har skärmtak av prefabricerade betongplattor.

Ovan gårdsentréer finns skärmtak av härdat glas på stålkonsoller.

Utvändigt undertak vid entréer är putsat med riven ädelputs och avfärgad i kulör ljus beige, NCS S 2010-Y20R.

Takavvattning

Sedumtaket tar till större delen hand om dagvattnet och takavvattning från takterrasser och yttertak utgörs av två utanpåliggande stuprör i respektive hus, kulör silvermetallic, Ral 9006.

Fönster

Fönster har en regelbunden placering och indelning över samtliga fasader, förutom vid den indragna takvåningen där fönsterplacering och indelning varierar. Fönstren i våningsplan 1-4 är kvadratiska och har en indelning i två lufter med en smalare vädringsbåge på ena sidan. Fönsterdörrarna är helglasade.

På fasaderna mot nordost finns ett antal burspråk med ljudtät vädringslucka som ger karaktär åt byggnaderna samtidigt som de skapar vackra djupa fönsternischer i lägenheten.

Fönster och fönsterdörrar är av furu med en utvändig beklädnad av aluminiumplåt, kulör brun, Ral 7013. Kopplade bågar med glasning 2 + 1 (isolerruta innerbåge). Fönsterbleck av plåt, kulör brun, Ral 7013.

Plåtomfattning och täckplåtar vid fönster är gjorda med brunlackerad aluminiumplåt, ungefärlig kulör NCS S 7010-Y30R.

Portar

Trapphusentréer har glasade enkeldörrar med ramverk av trä och yta av oljad ek. Glasningen täcks utvändigt av dekorativa glest placerade ekribbor. Handtaget är format som ett vertikalt hellångt draghandtag av ek. Sparkplåtar av mässingsplåt finns i nedre delen av dörrarna.

Nödutrymningsdörrar i trapphus, och dörrarna till cykel- och vagnsförråd är formade som helglasade enkeldörrar med ramverk av trä och yta av oljad ek.

Utvändiga ståldörrar, kulör “Vit aluminium”, Ral 9006

Balkonger

I samtliga hus finns stora rundade balkonger mot gården (sydost) placerade över hörn. Prefabricerade balkongplattor av betong är obehandlade och försedda med pinnräcken av anodiserad aluminium i bronsliknande kulör. Balkongplattans framsidor täcks av plåttäckning av aluminiumplåt i samma bronsliknande kulör som räcken.

Balkongerna mot gatan (nordväst) har rektangulära balkongplattor av prefabricerad betong och räcken av brunclakerat aluminium. Balkongerna har rätvinkliga hörn och täta fronter med beklädnad av slät aluminiumplåt i brun kulör, NCS S 7010-Y30R. Utrymmet mellan överliggare och mellanliggare är klätt med laminerat glas. Samtliga balkonger mot gatan är inglasade, vilket betingades av höga bullernivåer mot Drottningholmsvägen.

INTERIÖR I ALLMÄNNA UTRYMMEN

Trapphus

Entréplanet till första bostadsvåning ligger ca en meter upphöjt från gatuplanet och entréhallen, vilket ger entréhallen en stor rymd tack vare den höga takhöjden och uppglasade entréfasader. Entréhallen är något indragen i huskroppen vilket bildar en naturlig väderskyddad entré.

Golvet i entréhallen är belagt med ljusa cementmosaikplattor typ Herrljunga XQ, HT-Vincenzo. Betongen är infärgad i vit kulör med mörkgrön storkornig ballast. Taken är vitmålade och försedda med ljusa akustikplattor. På ena väggen finns väggbeklädnad av vit räfflat/spetsigt kakel i entréhallen och i övrigt är väggarna målade i en mörkröd kulör. Detaljer så som våningsnummer, kontrastmarkeringar mm. och dekoren i våningsplanen är i mässing. I fonden från entréhallen mot entréplanet finns en väggyta med perforerad mässingsplåt.

Trapphusen har i entréplanet golv likt entréhallen av ljusa cementmosaikplattor, i övriga våningsplan finns cementmosaikplattor av standardtyp i ljus kulör och med mindre svart ballast. Taken är vitmålade och försedda med ljusa akustikplattor. Lägenhetsdörrar och hissfrontar är gråa. Belysning i trapphus utgörs av runda plafondarmaturer.

Trappor av betongelement med beläggning av ljus cementmosaik har två raka trapplopp. Första och sista steget på ett trapplopp har en mörkare kulör som kontrastmarkering. Väggarna vid trapploppen är vitmålade. Räcken är av gråmålat smide med platt överliggare och runda stänger. På väggsidan sitter en handledare av rundstål, gråmålad lika räcket.

Golv och socklar

Herrljunga Terrazzo, kollektion: XQ, produkt: HT-Vincenzo

Kontrastmarkeringar i entréhallen av runda infällda mässingspuckar.

Väggar

Målade, kulör mörkröd ”plum”: NCS S 7020-R20B, ljusgrå NCS S 1001-G.

Kakel - leverantör? Kulör varmvit, NCS S 1002-Y50R.

Handledare på vägg av målat rundstål, kulör grå NCS S 7502-Y.

Hissfronten av plåt är målade i mörk blågrå kulör, NCS S 8005-B.

Bakom postboxarna sitter en valchromatskiva, en infärgad MDF-skiva.

Tak

Målade, kulör vit NCS S 0500-N.

Akustikplattor i entréhall och trappplan.

Snickerier/fast inredning

Bänkar av ek finns i anslutning till entréer.

Postboxar av mässing monterade på väggen.

Utsmyckningar mm.

I fonden från entréhallen mot entréplanet finns en väggyta med perforerad mässingsplåt.

Belysning

I entréhallen finns dekorativa armaturer med oval kupa av klarglas och detaljer i mässing placerade centralt i entréhallen. Belysningen kompletteras av runda downligts. Postboxarna är belysta av en väggarmatur av mässing.

I trapphus finns runda plafondarmaturer på tak i trappplanen och på väggar i trapphusen.

Källare, cykelrum, förrådsutrymmen

Golv av stålglättad betong.

Tak och väggar är vitmålade.

Invändiga dörrar är ståldörrar målade i en mörk blågrå kulör.

I cykelrum finns fönsterbänkar av brun kalksten.

Garage

I garage finns golv av stålglättad betong.

Väggar och tak är vitmålade. Pelare och horisontell sektion på väggarna är målade i en blå kulör.

Dörrar mellan garage och källarutrymmen är ståldörrar målade i en mörk blågrå kulör.

Bilder hus 1-3

EXTERIÖR

1. Mot gården finns rundade balkonger över hörn med en lätt karaktär som utgörs av de tunna balkongplattorna och öppna pinnräcken av anodiserad aluminium i bronsliknande kulör.

2. Slätputsade fasader är avfärgade i en ljusgul kulör som kontrasterar mot den mörkbruna plåten vid balkongfront och fönsteromfattningar.

3. Hus 1-3 har en kubisk utformning som karaktäriseras av skarpa vinklar och strikt symmetri mot gatan.

4. Symmetrin bryts av sidoställda entréer som markeras av en mörkbrun plåtbeklädnad. Entréerna är indragna från fasadliv och formade av glasade ekpartier.

5. Symmetrisk fönsterindelning och mörka fönsteromfattningar ger en kontrastverkan och en illusion av stora fönsterytor.

Bilder hus 1-3

INTERIÖR

1. Entréhallarna i hus 1-3 har en beklädnad av vitt, spetsigt kakel.

2. Innanför entrédörrar finns bänkar av ek. Golvet är lagt med ljusa terrazzoplattor med mörkgrön storkornig ballast.

3. Entréplan med väggar målade i en mörkröd kulör. Ljusa tak och golv, och detaljer i polerad mässing ger .

4. Entréhallens armaturer med runda glaskupor och mässing.

5. Generösa glasytor ger ljus och kontakt med gatan.

6. Cykelrum i anslutning till trapphusen.

7. Entréhallen karaktäriseras av kontraster i materialval och kulörer. Utgångspunkten för färgsättning var det ljusa terrazzogolvet med ballast av kolmårdsmarmor. Materialen ek, terrazzo, kakel och mässing ger en exklusiv känsla.

8. Mörkröda väggar och en valchromat-skiva bakom postboxarna i mässing.

Byggnadsbeskrivning hus 4-6

EXTERIÖR

Sockel

Socklarna har en beklädnad av grå Kuru granit (från Finland) med flammig yta. Mellan sockel och fasadputs finns en plåtlist av förzinkad stålplåt.

Fasad

Slätputsade fasader är avfärgade i en ljus beige kulör. Vid entréer finns en träpanel med ribbor av oljad ek. Entrépartier är uppglasade med omfattningar av oljad ek.

Fasadputs: Riven ädelputs 20 mm, kulör ljus beige, NCS S 1505-Y30R.

Tak

Yttertaken är platta och har en täckning av en Moss-Sedum matta. Hus 4 och 5 är försedda med solpaneler.

Taken över hisstoppar är täckta med takpapp, kulör skiffergrå.

Krönplåtar och övrig beslagning på yttertak är av belagd stålplåt, kulör silvermetallic, Ral 9006.

De översta balkongerna har skärmtak av prefabricerade betongplattor.

Ovan gårdsentréer finns skärmtak av härdat glas på stålkonsoller.

Utvändigt undertak vid entréer är putsat med riven ädelputs och avfärgad i kulör ljus beige, NCS S 1505-Y30R.

Takavvattning

Sedumtaket tar till större delen hand om dagvattnet och takavvattning från takterrasser och yttertak utgörs av två utanpåliggande stuprör i respektive hus, kulör silvermetallic, Ral 9006.

Fönster

Fönstren har en regelbunden placering och indelning över samtliga fasader, förutom vid den indragna takvåningen där fönsterplacering och indelning varierar. Fönstren i våningsplan 1-4 är kvadratiska och har en indelning i två lufter med en smalare vädringsbåge på ena sidan. Fönsterdörrarna är helglasade.

På fasaderna mot sydväst och nordost finns ett antal burspråk med ljudtät vädringslucka som ger karaktär åt byggnaderna samtidigt som de skapar vackra djupa fönsternischer i lägenheten.

Fönster och fönsterdörrar är av furu med en utvändig beklädnad av aluminiumplåt, kulör brun, Ral 7013. Kopplade bågar med glasning 2 + 1 (isolerruta innerbåge). Fönsterbleck av plåt, kulör brun, Ral 7013.

Plåtomfattning och täckplåtar vid fönster är gjorda med brunlackerad aluminiumplåt, ungefärlig kulör NCS S 7010-Y30R.

Portar

Trapphusentréer har glasade enkeldörrar med ramverk av trä och yta av oljad ek. Glasningen täcks utvändigt av dekorativa glest placerade ekribbor. Handtaget är format som ett vertikalt hellångt draghandtag av ek. Sparkplåtar av mässingsplåt finns i nedre delen av dörrarna. Dörrarna till cykel- och vagnsförråd är formade lika dörrarna ovan.

Utvändiga ståldörrar, kulör “Vit aluminium”, Ral 9006

Balkonger

I samtliga hus finns stora rundade balkonger mot gården (sydost) placerade över hörn. Prefabricerade balkongplattor av betong är nätta och det lätta uttrycket förstärks av de nätta pinnräcken av anodiserad aluminium i bronsliknande kulör. Balkongplattans framsidor har plåtavtäckning av aluminiumplåt i samma bronsliknande kulör som räcken, undersidor är obehandlade.

Mot gatan finns rundade balkonger placerade vid byggnadshörn, försedda med täta fronter i kulör lika omgivande fasadytor. Utformningen har en tydlig inspiration i funkis. Rektangulära balkongplattor av prefabricerad betong har rundade hörn och räcken med beklädnad av slät aluminiumplåt, kulör ljus beige, NCS S 1505-Y30R. Utrymmet mellan överliggare och mellanliggare är klätt med laminerat glas. Samtliga balkonger mot gatan är inglasade, vilket betingades av höga bullernivåer mot Drottningholmsvägen.

INTERIÖR I ALLMÄNNA UTRYMMEN

Garage

Under hus 4-6 finns garage.

Golv och sockel

Betong, stålglättad yta.

Väggar

Väggar och pelare är målade.

Tak

Taken är målade och klädda med omålade fibercementskivor.

Trapphus

Entréplanet ligger ca en meter upphöjt från gatuplanet och skapar därmed en entréhall i gatuplan med en stor rymd tack vare den höga takhöjden och glasade entréfasader. Entréhallen är något indragen i huskroppen vilket bildar en naturlig väderskyddad entré.

Golv i entréhallen är belagt med ljusa cementmosaikplattor typ Herrljunga XQ, HT-Vincenzo. Betongen är infärgad i vit kulör med mörk storkornig ballast. Taken är vitmålade och försedda med ljusa akustikplattor. På ena väggen finns panel av oljade ribbor av ek och i övrigt är väggarna målade i en petroleumblå kulör. Detaljer så som våningsnummer, kontrastmarkeringar mm. och dekoren i våningsplanen är i mässing.

Trapphusen har i entréplanet golv likt entréhallen av ljusa terrazzoplattor, i övriga våningsplan finns terrazzoplattor av standardtyp i ljus kulör och med mindre ballast. I fonden från trapporna finns en yta med perforerad mässingsplåt.

Taken är vitmålade och försedda med ljusa akustikplattor. Lägenhetsdörrar och hissfronter är gråa och belysning i trapphus utgörs av runda plafondarmaturer.

Trapporna har två raka prefabricerade trapplopp med yta av ljus terrazzo. Första och sista steget har en kontrastmarkering av en mörkare kulör. Väggarna i trapploppen är vitmålade. Räcken är av gråmålat smide med platt överliggare och runda stänger. På väggsidan sitter en handledare av rundstål, gråmålad lika räcket.

Golv och socklar

Herrljunga Terrazzo, kollektion: XQ, produkt: HT-Vincenzo.

Kontrastmarkeringar i entréhallen av runda infällda mässingspuckar.

Väggar

Målade, kulör mörk petroleumblå NCS S 7010-R90B, ljusgrå NCS S 1001-G.

Ekpanel, oljad.

Handledare på vägg av målat rundstål, kulör grå NCS S 7502-Y.

Hissfronten av plåt är målad i mörk blågrå kulör, NCS S 8005-B.

Bakom postboxarna sitter en valchromatskiva, en infärgad MDF-skiva.

Tak

Målad, kulör vit NCS S 0500-N.

Akustikplattor i entréhall och trappplan.

Snickerier/fast inredning

Bänkar av ek finns i anslutning till entréer.

Postboxar av mässing monterade på väggen.

Utsmyckningar mm.

I fonden från entréhallen mot entréplanet finns en väggyta med perforerad mässingsplåt.

Belysning

I entréhallen finns dekorativa armaturer med rund kupa av klarglas och detaljer i mässing placerade centralt i entréhallen. Belysningen kompletteras av runda downligts. Postboxarna är belysta av en väggarmatur av mässing.

I trapphus finns runda plafondarmaturer på tak i trappplanen och på väggar i trapphusen.

Bilder hus 4-6

EXTERIÖR

1. Dörr till trapphus med ribbpanel av ek.

2. Glasad entréparti av ek med dörr klädd med ribbpanel av ek likt fasaden vid entrépartiet.

3. Entrépartierna är indragna, väderskyddade och försedda med rundade ytterväggar. I hus 4-6 följer fasadmaterialet ek med in i entréhallen.

4. Mot gatan drar byggnadernas utformning tankarna till funkis med de ljusa slätputsade fasaderna och rundade balkonger med fronter av slät plåt i kulör lika omgivande fasader.

5. Mot gården finns stora balkonger över hörn med en lätt karaktär som utgörs av de nätta rundade balkongplattorna och pinnräcken av eloxerad aluminium i bronsliknande kulör.

6. Hus 6 sett från sydväst. Högst upp ses de smarta burspråken med vädringsmöjlighet mot tyst sida som ger karaktär åt byggnaden samtidigt som de invändigt skapar vackra djupa fönsternischer i lägenheten.

Bilder hus 4-6

INTERIÖR

1. Ribbpanel av ek följer med från utsidan in i entréhallen och sittmöbelns material, och skapar ett fint materialmöte med det ljusa terrazzogolv.

2. Hissfronten är inmålad i väggkulören som samspelar med terrazzogolvets ballast av kolmårdsmarmor.

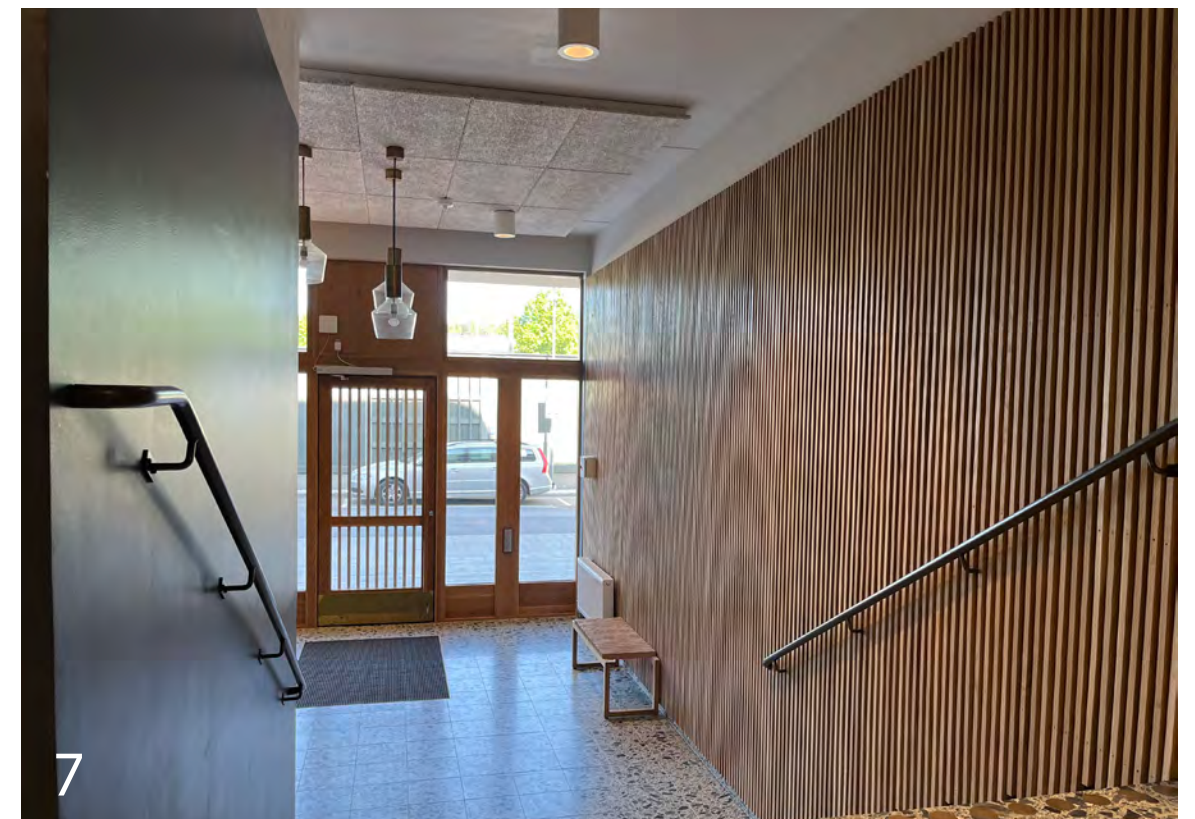
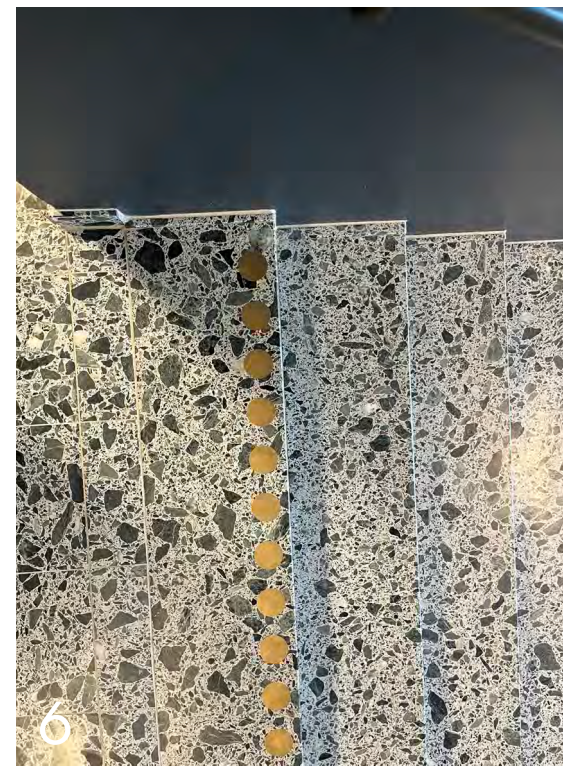
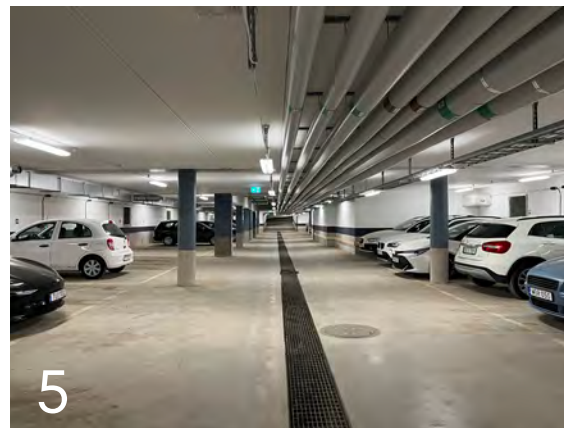
3. I hus 4-6 skiljer entréhallarnas material och färgval från hus 1-3. Den mörkblåa kulören på väggarna och ekpanelen på väggarna ger husgruppen en individuell karaktär.

4. Postboxarna i mässing och bakomliggande slitstark Vachromat-skiva.

5. Under hus 4-6 finns kvarterets gemensamma garage.

6. Terrazzo från Herrljunga med kontrastmarkeringar i mässing.

7. Slitstarka och exklusiva material präglar byggnadernas entréer.

Gemensamhetslokal

Gemensamhetslokalen är placerad mellan de två husgrupperna och består av en rektangulär envåningsbyggnad som innehåller en kvarterslokal, tvättstuga och ett miljörum. Byggnaden har två ingångar längs västra fasaden. Kvarterslokalen är lagd i byggnadens norra del och delar ingång med tvättstugan i byggnadens mellersta del. I byggnadens södra del finns ett miljörum med egen ingång.

EXTERIÖR

Fasad

Fasaderna är klädda med plattor av Offerdalsskiffer.

Tak

Yttertaket är ett lågtlutande pulpettak med taktäckning av en Moss-Sedum matta.

Krönplåtar och övrig beslagning på yttertak är av belagd stålplåt, kulör grå, som ska smälta ihop med fasadernas skifferbeklädnad.

Vid entréer finns raka smäckra skärmtak med sidostycken av cortenplåt.

Takavvattning

Sedumtaket tar till större delen hand om dagvattnet, ett stuprör finns vid byggnadens sydvästra hörn, kulör grå.

Fönster

Fönster har en oregelbunden placering och utformning. Vid kvarterslokalen finns stora öppningsbara glaspartier mot gatan och ett mindre liggande fönsterband mot skogen. I tvättstugan finns små rektangulära liggande fönster som sitter djup indragna i fasadliv. Fönsternischerna är klädda med cortenplåt som även fungerar som dropp- och fönsterbleck.

Fönster har en utvändig beklädnad av aluminiumplåt, kulör brun, Ral 7013.

Portar

Portarna är enkeldörrar av stålplåt med bruneloxerad yta. På sidan finns ett fast sidoljusparti.

Övrigt

Mot nordost finns en uteplats med pergola av cortenplåt.

INTERIÖR

Kvarterslokal/Samlingsrum

I entrén finns golv av keramiska plattor. I lokalen finns lamellparkett och socklar av ek.

Väggar är målade i en ljusgrön kulör, NCS S 2005-G50Y. I köket finns väggskydd av vita rektangulära keramiska plattor ovan köksbänk, och köksinredning med golvdiskmaskin och mikrovågsugn. Taket är klätt med undertaksplattor i bärverk.

Fönsterbänkar är av natursten. Belysning utgörs av runda nedpendlade armaturer och spotlights.

Möbelförråd

Golv

Lamellparkett av ek

Socklar

Ek

Väggar

Målade i en ljusgrön kulör NCS S 2005-G50Y

Tak

Ljusabsorberande takbeklädnad

Rwc

Golv

Keramiska plattor, vattentät beläggning klass VTg F

Väggar

Keramiska plattor, vattentät beklädnad klass VTvF

Tak

Undertak, demonterbart typ Hygien. Väggar och tak över undertak försedda med fuktskydd.

Tvättstuga

Golv

Cementmosaikmassa, platsgjuten

Socklar

Cementmosaikplattor med hålkäl

Väggar

Keramiska plattor, vattentät beklädnad klass VTvF upp till ca

1,50 m, hela skift

Tak

Ljudabsorberande takbeklädnad, hygienplattor, fabriksmålade

Miljörum

Golv

Betong med stålglättad yta

Sockel

Betong, H = 100 mm under skivvägg, med hålkäl

Väggar

Målade / skivor skall vara av fibercement med täta fogar och anslutningar

Tak

Ljudabsorberande takbeklädnad

1. Gemensamhetslokalen sett från nordväst. Byggnadens låga skala och fasadmaterialet skiffer gör att byggnaden smälter in i den bakomliggande naturmiljön. Mot nordost finns en uteplats med pergola utanför kvarter-slokalen med stora glaspartier mot gatan. Ingångar finns längs byggnadens västra fasad, som markeras av smäckra raka skärmtak av cortenplåt.

2. Slutna fasader av Offerdalsskiffer med små indragna fönsteröppningar. Byggnadens enkla materialval och lågmälda utformning har inspirerats av naturmiljön på platsen.

Bilder gemensamhetslokal

1. Djupa fönsternischer klädda med cortenplåt.
2. Fasader av Offerdalsskiffer med diskret fasadbelysning.
3. Uteplats utanför kvarterslokalen med pergola av cortenplåt.
4. Miljörum i södra delen av byggnaden med ett smäckt skärmtak av cortenplåt.
5. Byggnadens låga skala och liten volym gör att byggnaden smälter in i den bakomliggande naturmiljön. I byggnadens utformning och materialval har den riksintressanta de Geer-moränen varit en inspirationskälla.
6. I byggnaden finns en gemensam tvättstuga.
7. Kvarterslokalen med stora glaspazier mot gatan.

OMRÅDETS HISTORIA OCH KULTURHISTORISKT SAMMANHANG

Trädgårdsstäderna

Stockholms stad köpte Åkeshovs gårds mark 1904, och de tidigare obebyggda stadsdelarna Nockeby och Nockebyhov planlades och bebyggdes under åren kring 1930 enligt trädgårdsstadens ideal med enhetlig villabebyggelse. I Nockeby inplacerades villorna efter den kuperade, skogsbevuxna terrängen. I Nockebyhov, från början kallad för Åkeshovs småstugeområde eller Åkeshovs trädgårdsstad, placerades villorna däremot på den plana, före detta ängsmarken kring Drottningholmsvägen. Stadsdelscentrum med flerbostadshus och viss basservice planerades vid Nockeby torg kring spårvagnsstationen, och större utbud av service och nav för kollektivtrafiken vid Brommaplan.

Fortsatt planering från 1950- till 1970-talet

Området söder om Gubbkärrsvägen planerades under 1950-talet och fick en högre exploateringsgrad och tätare struktur med i huvudsak radhus och flerbostadshus som anpassades till den kuperade terrängen. 1976 uppfördes områdets landmärke, pensionärsboendet Nockebyhus efter ritningar av Backström & Reinius som än idag dominerar landskapet invid Nockebybron. Bromma reningsverk, Nockebyanläggningen, byggdes 1966.

Kompletteringar med nya årsringar

Den glesa planstrukturen från första halvan av 1900-talet har skapat förutsättningar för förtätning av bebyggelsen. Exempel på komplettering från de senaste decennierna hittar man i närmiljön exempelvis vid Nockeby kyrkväg där tre punkthus uppfördes söder om Sankta Birgittas kapell. Inom villaområden har en successiv förtätning med nybebyggelse skett. I dessa redan bebyggda miljöer präglas de yngre årsringarna inte sällan av högre exploatering och hushöjd än omgivande bebyggelse, och en stor variation i arkitekturen. I det aktuella kvarteret ses denna typiska utveckling i bebyggelsens högre skala och variation i arkitekturen; husgrupp 4-6 som återknyter till 1930-talet med stildrag av funkis medan hus 1-3 har en tydlig samtida utformning.

KVARTERET SKRÖNAN

Arbetet med kvarteret Skrönan tog sin början 2008 då planområdet markanvisades till SKB. Planarbetet inleddes 2010 och året därpå knöts arkitektkontoret Brunnberg & Forshed till projektet. Detaljplanen vann laga kraft den 4 oktober 2017, och första spadtaget togs på våren 2020. I september 2022 invigdes det nya kvarteret.

SKB hade med det nya kvarteret som ambition att skapa en känsla av att husen är placerade i skogen och ska på det sättet smälta in i området och fungera som en länk mellan skogen och den lägre villabebyggelsen på andra sidan Drottningholmsvägen. Viktiga aspekter var även en effektiv energianvändning och en egen tydlig identitet.

Arkitekterna på Brunnberg & Forshed ville med den indragna takvåningen, vilket ger en horisontell form, skapa en känsla av stadsvilla snarare än punkthus. I arkitekturen söktes anknytning till områdets enkla, proportionerliga och tidlösa arkitektur med få material och rena materialmöten. I ”funkisvillorna” (hus 4-6) hämtades inspiration från närområdet. I Stora Mossen norr om Drottningholmsvägen finns stadsvillor uppförda under 1930-talet, vars formspråk syns i de aktuella byggnaderna. I den norra husgruppen, hus 1-3, ville arkitekterna skapa en tuffare ”lilla syster” till funkishusen med sin tydliga samtida formspråk. Öppna bottenvåningar med inbjudande entrérum var en viktig aspekt som genomsyrar samtliga byggnadernas utformning och skapar variation i fasaderna och i gatumiljön. Gemensamhetslokalen som alltid finns med i SKB:s fastigheter placerades centralt på området, och fick en utformning som för tankarna till den riksintressanta miljön med stora flyttblock bakom kvarteret. I lägenheternas utformning strävades efter möjlighet till utblickar och rundgång vilket bidrar till en känsla av rymd och rörelse.

Fastigheten nominerades till årets Stockholmsbyggnad 2023. Enligt juryn representerar kvarteret Skrönan:

”En förtätning genom nya punkthus som följer en Stockholmstradition och samverkar väl med närområdet. Byggnaderna har en god volymhantering och fina detaljer. Entrépartier i trä välkomnar besökaren och rundade hörn i såväl fasad som balkonger ger byggnaderna en mjukhet. Byggnaderna bidrar till trygghet åt en tidigare mörk och bullrig plats.”

Kulturhistoriskt sammanhang

MELLAN TVÅ KULTURHISTORISKT SÄRSKILT VÄRDEFULLA OMRÅDEN

Villabebyggelse norr om Drottningholmsvägen har en enkel utformning med drag av funkisarkitektur. Efterkrigstidens arkitektur i flerbostadshusen söder om Gubbkärrsvägen är återhållsam och formad med hänsyn till den omgivande naturen. Området är utpekad som särskilt kulturhistoriskt värdefullt i översiktsplanen för Stockholm och präglas främst av det tidiga 1930-talets egnahemsbyggnader och 1950-talets folkhemsarkitektur, vilken utgör en väl sammanhållen miljö där den sparade naturen samspelar med byggnadernas tidstypiska och välformade fasader.

Även villabebyggelse söder om Drottningholmsvägen i Nockeby är utpekad som särskilt kulturhistoriskt värdefullt i översiktsplanen för Stockholm. Här ses tydligt den brytningsperiod då den klassiska trädgårdsstaden successivt fick lämna plats för funktionalismen.

Den bärande idén i utformning av kvarteret Skränan var en varsam anpassning till närområdets karaktär vad gäller bebyggelsen skala och arkitektur som är enkel, proportionerlig och tidlös.

DE GEER MORÄNERNA

De Geer moränerna i Nockebyskogen har ett stort värde för att förstå och tolka berggrundens geofysiska egenskaper och beteende. Dessa moränryggar visar hur inlandsisen drog sig tillbaka i dessa trakter för ca 10 000 år sedan. De Geer moränerna i Nockebyskogen är riksintresse för naturvården vars bevarande var en förutsättning för kvarteret Skränans placering och utformning.

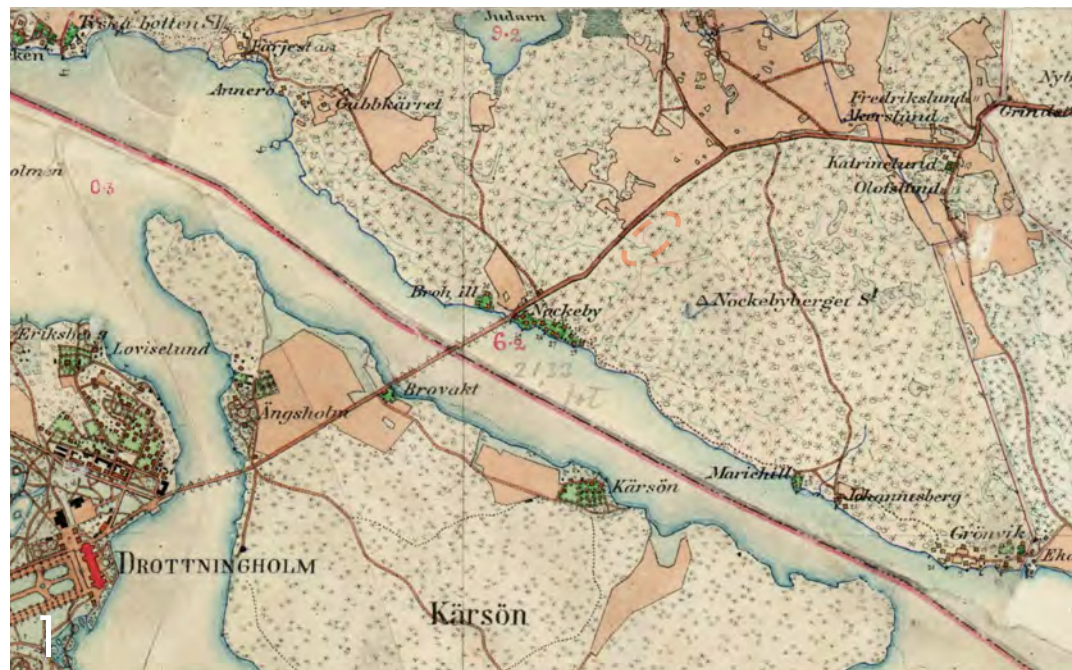
GUSTAV III: VÄG

I samband med detaljplanearbetet fick Gustav III:s väg sin aktuella sträckning något längre mot nordväst från den gamla landsvägen som idag är klassificerad som en kulturhistorisk lämning. Vägen har fått sitt namn efter Gustav III som tog initiativet till en ny väg mellan Kungliga slotten i Stockholm och Drottningholm. Ambitionen var att skapa en helt rak ”optisk linje” mellan slotten, vilket dock på grund av topografin inte gick. Vägen invigdes år 1787 och hette Drottningholmsvägen fram till 1938 då den nuvarande Drottningholmsvägen kom till. En del av den gamla landsvägen döptes då om efter Gustav III, upphovsmannen för vägbygget, och således lever minnet av vägens forna sträckning vidare på den aktuella platsen.

KVARTERET SKRÖNAN - NY ÅRSRING MED VARSAM INPASSNING I DEN BEFINTLIGA MILJÖN

Förutsättningen av det nya kvarteret var en varsam inpassning i den befintliga miljön vad gäller anpassning till terräng- och naturförhållanden, och byggnadernas utformning som är anpassad till den befintliga bebyggelsestrukturen och i utformning hämtar sin inspiration från närmiljön. Naturmiljön tar mycket plats en ger kvarteret sin lummiga karaktär under sommarhalvåret. Byggnadernas placering och friliggande utformning skapar utblickar mot naturen och tar stor hänsyn till den ovanliga De Geer moränen och en mängd skyddsvärda träd som ligger alldeles inpå husknuten. Bakom och mellan byggnaderna bildas mindre bostadsgårdar med naturkaraktär och övergången mellan gård och natur är ett karaktäristiskt inslag i miljön.

Byggnadernas formspråk präglas av enkla former och få väl valda material och genomtänkta detaljer. Kvarteret utgör en tydlig samtida årsring med de två individuellt formade husgrupperna, där den mest framträdande södra gruppen visar tydliga historiserande kopplingar till funktionalismen som finns representerad i närområdet. Övriga kvaliteter som känns igen från den omgivande småskaliga villabebyggelsen är byggnadernas ljusa färgsättning, skala som underordnar sig trädtoppsnivån och från gatan indragna placering.

1. Häradsekonomisk karta från 1901-06 visar att området för 100 år sedan var rena landsbygd med några sommarvillor utmed Mälarens strand. Norr om Drottningholmsvägen ses åkermark där Åkerhovs villastad kom att byggas med start under 1920-talet, och Nockebys villastad söder om Drottningholmsvägen som byggdes på den skogiga terrängen.

2. Ekonomisk karta från år 1953 visar de utbyggda Åkerhovs och Nockebys villastäder, och den raka Drottningholmsvägen som nu förlängts till Brommaplan. Sydost om Drottningholmsvägen ses vägens äldre sträckning som bytt namn till Gustav III:s väg.

2. Nyuppförda villor i kvarteret Tillbringaren vid Grimstahamnsvägen i Åkerhovs småstugeområde 1932. Källa: Digitala Stadsmuseet.

KARAKTÄRISERING

Placering i landskap

Området ligger mellan två utpräglade trädgårdsstäder; Nockebyhov i norr och Nockeby i söder, som delas av från varandra av Drottningholmsvägen och Nockebyskogen. Både områdena präglas ännu av trädgårdsstädernas ursprungliga idé om en kombinerad stads-känsla med lantlighet, bebyggelsens måttliga täthet och låga skala, samt traditionella, trädplanterade gator, torg och öppna platser. I Nockebyskogen finns en förkastningsbrant med riksintressanta de Geer moränryggar.

Kvarteret Skrönan är placerad nedanför moränryggen i Nockebyskogen. Bebyggelsen följer skogsbrynet och består av sex punkthus placerade på rad i två grupper längs med lokal-gatan Gustav III:s väg som är parallell med Drottningholmsvägens sydvästliga-nordostliga riktning. Bebyggelsen är inplacerad i den skogiga terrängen och består av sex friliggande punkthus i fem våningar vilket ger området en sammanhållen siluett. Mellan de två husgrupperna ligger ett gårdshus med gemensamhetslokal, tvättstuga och miljörum.

Bebyggelsen

Utformningen av de två bebyggelsegrupperna skiljer åt; den södra gruppen med hus 4-6 karaktäriseras av detaljer typiska för 1930-tals funktionalismen som de rundade byggnadshörnen, nätta balkongplattor som ger upplevelsen av ett skärmtak samt indragna hörn med entrépartier i bottenvåningen med runda pelare som bär upp de övre våningarna. De tre husen mot norr, hus 1-3, har en mera samtida utformning med variation i byggnadsmaterial och skarpa vinklar i byggnadshörn vilket ger husen en mera kubisk karaktär.

Gemensamt för samtliga byggnader är en närmast kvadratisk planform och stram utformning av fasader med regelbunden fönstersättning och utformning. De avskalade, släpputsade fasaderna är avfärgade i varmt ljusa beigea och gula kulörer. Dem strama utformningen lättas bland annat av individuellt formade, indragna entréer lagda mot gatan med fasadbeklädnad av oljat ek. Takformen är platt och fasaderna avslutas med en indragen översta våning.

Balkonger är placerade vid byggnadshörn och är mot nordväst (gatan) inglasade och försedda med täta släta fronter i lackerat plåt. I funkishusen har plåten i balkongfronterna samma kulör som den övriga fasaden vilket gör att balkongerna smälter in i de omgivande fasaderna. I de nordliga husen markeras balkongerna av en mörkbrun kulör på balkongfronten liksom fönsterpartier som upphävs av plåtbeklädnad i mörkbrun kulör. Mot sydost/skogen är balkongerna formade med utanpåliggande rundad platta och pinnräcken vilket ger dem en lätt, skärmtaksliknande karaktär. Fönstersättning är symmetrisk och har indelning i två lufter med ett smalt vädringsfönster på sidan.

Glasade entrépartier skapar upplevelse av rymd i entréhallarna som är placerade i nivå med gatan. Entréhallarna i de två husgrupperna skiljer sig åt. Gemensamt är det ljusa golvet av terrazzo men i övrigt framhävs byggnadernas olika karaktär av variation i materialen. I funkishusen är ena väggen klädd i samma ekpanel som finns på utsidan, och i övrigt är väggarna målade i en mörk, petroleumblå kulör vilket skapar en (uttrycksfull) kontrast mot de ljusa materialen i golvet och träpanelen.

Mark och utemiljö

Byggnaderna har placerats i huvudsak på öppen gräsmark och längs med Gustav III:s väg. Markbeläggningen med gångvägen närmast byggnaderna består av rektangulära plattor av ljus granit. Framför byggnaderna finns en smal remsa av planterad förgårdsmark. Cykelvägen närmast körbanan är asfalterad och kantstensparkering finns längs gatan.

Mellan husen finns planterings- och sittytor, trappor och terrassmurar med staket och skifferbeklädnad vilket skapar en fin övergång till bostadsgårdarna. Gårdarna är placerade upplyfta från gatunivån på grund av den sluttande terrängen. Gårdsmarken är gräsplanterad och bakom gräsytan tar naturmarken i Nockebyskogen vid med i huvudsak tall- och granskog men även storvuxna ekar, samt stora synliga flyttblock ovan mark.

Konst

Utanför gemensamhetsanläggningen står skulpturen ”Kungen” av konstnären Frida Tebus. Skulpturen har skapats med inspiration av den omgivande De Geer-moränen och är ett exempel på konst som passats in i boendemiljön och den bakomliggande Nockebyskogen.

Värdebärande karaktärsdrag

Nedan följer en sammanfattning i punktform med exempel på fysiska uttryck för fastighetens värdefulla karaktärsdrag och delar.

PLACERING OCH UTFORMNING

- Gruppering av byggnaderna i två grupper med individuell karaktär där den mest framträdande södra gruppen hämtar sin inspiration från funktionalismen under 1930-talet med de rundare balkonger och ljusa slätputsade fasader. Den norra gruppen har en tydlig samtida karaktär med kubisk volym och större variation i fasadmaterial och färgsättning.
- Högre exploatering och hushöjder överskrider den omgivande bebyggelsen vilket är karaktäristiskt för samtida kompletteringar i redan bebyggd miljö.
- Bebyggelsens visar dock stor anpassning såväl till de omgivande villakvarteren med sin ljusa färgsättning och friliggande placering i rad längs med bostadsgatan vilket är karaktäristiskt även för närområdet. Bebyggelsens sammanhållna siluett och skala är anpassad till den omgivande naturmiljön i Nockebyskogen.
- Indragen femte våning för att hålla skalan nere, och plana tak med växtlighet för hantering av dagvatten.
- Osymmetriskt placerade, med avvikande fasadmaterial markerade glasade entréer tillbringar gatan och fasaderna liv och variation, och bjuder in till de stora ljusa entrérummen.
- Gemensamhetslokalens centrala placering i kvarteret och utformning som karaktäriseras av en enkel rektangulär planform och låg skala i en våning. Fasadmaterialet svart Offerdalsskiffer ska föra tankarna till den bakomliggande miljön med de Geer moränerna. Byggnaden präglas av ett enkelt formspråk med få material exteriört; skifferklädda fasader, glas samt fasad- och takdetaljer i cortenplåt. Det lågtlutande pulpettak är täckt med sedum och har beslagning av slät plåt i kulör lika fasaderna som smälter in och ska upplevas som en del av fasaderna.

BYGGNADSDELAR OCH RUMSSAMBAND

- Entrérummens volym och uppdelning i den lågt placerade entréhallen i gatunivå. Glasade entrépartier som suddar ut gränsen mellan ute och inne tillbringar dagsljus och skapar kontakt med gaturummet.
- Husgruppernas egna identiteter i entréhallarna i val av kulör, material och armaturer.

1. Hus 4-6 sett från sydväst.
2. Entréhall i hus 4-6.

UTEMILJÖ

- Gaturummet som skiljs från Drottningholmsvägen av ett bullerplank och präglas av grönska på sommarhalvåret tack vare bebyggelsens friliggande utformning och planterad växtlighet framför och mellan byggnaderna.
- Den kvarlämnade slänten mellan de två husgrupperna med naturmark och högvuxna ekar, och gatans krökning här skapar variation i gatumiljön.
- Gemensamhetslokalens låga skala och liten volym med omgivande öppna ytor bildar ett centralt rum och fungerar som en allmän plats i kvarteret. Skulpturen "Kungen" av konstnären Frida Tebus är ett viktigt inslag i miljön.

1. Uteplats med plantering mellan hus 1 och 2.
2. Flyttblock utanför hus 1 som skyddas i gällande detaljplan, och skyddsplank inom fastigheten mot Drottningholmsvägen.

MÅLSÄTTNING FÖR FÖRVALTNING

Övergripande målsättning

SKB:s målsättning är att ska bygga, underhålla och reparera med god och hållbar kvalitet.

Funktion och verksamhet

Förvaltning av fastigheten i egen regi skapar goda förutsättningar för ett varsamt underhåll med utgångspunkt i ett långsiktigt bevarande av bebyggelsens och områdets karaktär.

Gårdarna och gaturummet med de små vistelseytorna är viktiga semiprivata trivselskapande inslag i miljön. Gårdar och utemiljöer är utformade för att främja sociala aktiviteter och gemenskap.

Gemensamhetslokalen i kvarterets mitt med den omgivande öppna ytan är en naturlig mötes- och samlingsplats. Uthyrning av lokalen ansvaras av ”kvarteretsrådet” som väljs av de boende och som verkar för goda grannkontakter och har en viktig roll i lokala boende-frågor.

Ändringar och tillägg – förhållningssätt

Varsamhet vid ändringar

Enligt plan- och bygglagens 8 kapitel 17 § ska ändring av en byggnad utföras varsamt så att man tar hänsyn till byggnadens karaktärsdrag och tar till vara byggnadens tekniska, historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden.

Ett varsamt utförande förutsätter att man skaffar sig en god kunskap om såväl byggnadens värden och kvaliteter som dess brister och problem. Kravet gäller alla byggnader och vid alla ändringar, såväl vid tillbyggnad som vid ombyggnad och andra ändringar. Det gäller såväl invändigt som utvändigt och oberoende av om en åtgärd är bygglovs- eller anmälningspliktig eller inte.

Varsamhetskravet syftar till att ta tillvara byggnadens värden, det vill säga positiva eller på andra sätt önskvärda egenskaper oberoende av byggnadens ålder. Varsamheten hos en lösning ligger både i vad som görs och hur det görs, det vill säga både i valet av åtgärder och hur åtgärderna genomförs.

En förutsättning för att uppnå ett gott resultat vid ändring är att man känner sin byggnad och den teknik byggnaden har uppförts med. Då kan man välja de material, metoder och lösningar som möjliggör ett varsamt tillvägagångssätt och ett gott resultat.

Små ändringar - stor påverkan på helheten

Den löpande lagningen av skador så som sprickor och småhål på material, eller sanering av skadegörelse och klotter bör har de ursprungliga materialen och utförandet som utgångspunkt. Klumpiga lagningar, tätningar med avvikande material och utförande påverkar helheten på ett negativt sätt. Vid de exklusiva materialen så som träpanel och natursten kan ett visst slitage som ett tecken på åldrande accepteras hellre än att byta ut materialet. Åldrandet skapar en upplevelse av tid som med rätt vård och underhåll kan upplevas som värdefullt, då uttryckt som patina.

Klimat, miljö och tekniska installationer

Enligt SKB:s hållbarhetsriktlinjer bygger man alltid med hög kvalitet och fastigheterna vårdas med stor kunskap och omtanke, bland annat genom egna fastighetsskötare, drifttekniker och hantverkare samt en utemiljögrupp som tar hand om fastigheterna.

SKB arbetar för att minska klimatavtrycket, bland annat genom materialval och minskad energianvändning. Kvarteret Skränan är certifierad enligt Miljöbyggnad Silver, vilket innebär bland annat att solskyddet, ljudmiljön och ventilationen uppfyller högre krav än dagens bygglagsstiftning.

Gröna gårdar har en central plats i kvarteret och samtliga byggnader har gröna tak. Hus 4 och 5 har även solpaneler på tak.

Målsättningen med de tekniska installationerna för vatten, värme, ventilation, sanitet och belysning är att åstadkomma en god boende- och arbetsmiljö med en liten påverkan på miljön.

Tillgänglighet, brand och säkerhet

Tillgänglighet

Inomhusmiljön och stora delar av utomhusmiljön är formade för att vara tillgängliga för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Tillgängliga entréer är placerade i gatunivå och varje hus har hiss från gatuplan till samtliga våningsplan.

Brandskydd

Fastigheten har ett brandskydd i enlighet med gällande myndighetskrav och är anpassad efter byggnadernas aktuella användning.

Säkerhet och trygghet

Glasade entréer med kontakt med gatan, och gemensamhetslokalen i kvarterets mitt bidrar till att skapa trygghet i området.

Buller och ljudklimat

Befintligt bullerplank underhålls med avseende på konstruktion, ytskikt och funktion.

VÅRDANVISNINGAR FÖR FÖRVALTNING

Målsättning med utgångspunkt för att bevara och förstärka kvarterets och bebyggelsens karaktär

Genom en långsiktig och målstyrd förvaltning kan kvarteret och bebyggelsen underhållas så att den behåller sin karaktär. Underhåll och framtida ändringar ska utföras på ett sådant sätt att de befintliga kvaliteterna upprätthålls eller förstärks.

ANVÄNDNING

Gårdsmiljö

- Kvarteret har tack vare den bakomliggande Nockebyskogen, sparade naturmarken och den nya, planterade växtligheten en lummig karaktär under sommarhalvåret. Naturmarken bidrar till dagvattenhanteringen, och träd och buskar ger dessutom välbehövlig skugga under varma sommark dagar. Värna särskilt om den sparade naturmarken och befintliga träd. Det tar ca 20 år för ett träd att nå full höjd.
- Värna om de planerade uteplatserna. Stenläggning och vårdade planteringar gör att uteplatserna smälter in. Möblering och sittytorna av trä skapar trivsel och ska underhållas så att de bevarar sin funktion.
- Värna om gårdarnas befintliga utformning med trappor, ramper och den skifferklädda muren som skapar spännande, omväxlande gårdsrum med utblickar och insmugna lek- och vistelse ytor.

Gemensamhetslokalen

- Den öppna ytan runt gemensamhetslokalen ska hållas öppen och fungera som kvarterets offentliga rum och mötesplats, vilket bidrar till att aktivera torget och skapar därmed trygghet i området.

EXTERIÖR

- Låt byggnaderna, deras individuella utformning, material och karaktär vara utgångspunkten för åtgärderna.
- Vid små som stora ändringar sök lösningar som stämmer överens med byggnadens gestaltning och tekniska utförande både i helhet och i detaljer. Välj lösningar och material som underlättar ett långsiktigt underhåll och som i framtiden medger utbyte eller förnyelse utan stora ingrepp.
- Bevara byggnadsgruppernas individuella karaktär. Hus 1-3 med den murriga, ljusgula kulören på fasaderna och mörkbruna plåtdetaljer vid entréer, fönster och balkonger. Hus 4-6 med sina släta ljusputsade fasader och rundade balkongfronter som ger hus 4-6 sin tydliga funkisprägel.
- Ta vara på detaljer. Samtliga byggnader har en avskalad utformning med få material, där detaljer spelar en stor roll för helheten. Fönster, dörrar och skärmtak är alla vik-

tiga delar av helheten liksom fasadernas färgsättning och materialmöten. De glasade, inbjudande entréer tillbringar gatan och fasaderna liv och variation, ett viktigt karaktärsdrag som ska värnas.

- Rådgör tidigt med arkitektonisk och teknisk sakkunskap.

Nedan följer en lista över exteriöra byggnadsdelar som behöver särskild uppmärksamhet i samband med skötsel och vård, och kan vara känsliga för förändringar:

- De glasade ytterdörrarna är formade för att bjuda in till huset varför extra omsorg har lagts på ytterdörrar. Ribbpanelen av ek ska skydda den glasade dörren och hållas i vårdat skick genom regelbunden inoljning.
- Träpanel vid trapphusdörrar, glaspartier och fasadbeklädnad vid entréer i hus 4-6 ska behålla sin lyster och oljas in årligen. Ek åldras genom blekning och nedbrytning av hartsämnen. Ekpanel som är utsatt för väder och vind får snabbt en grånad yta som dock inte innebär att materialets övriga egenskaper förändras. Skadat virke ska ersättas med trä som är av lika hög kvalitet och av samma träslag som det ursprungliga. Dessutom ska framställningssättet och ytbehandlingen vara likartad.
- Balkonginglasning av balkonger mot gården. Balkonger mot gården är tilltänkta som lätta konstruktioner utan dominerande glaspartier. Balkongernas karaktär skiljer sig åt mot gata och gård. Inglasningar av balkonger mot gata är en lösning som betingades av ljudkravet, men upplevs ändå tack vare sin placering som en del av fasaderna. Mot gården ska balkonger med sina genomsiktliga pinnräcken och lätta, rundade balkongplattor ge ett lätt uttryck.
- Plåt i fasad har en mörkbrun kulör vid fönsteromfattningar och vid hus 1-3:s entrépartier och balkongfronter. Mörka kulörer på plåt, särskilt om de är placerade i söderläge, blir uppvärmda av solen och håller generellt kortare än plåt lackerat i ljusa kulörer. Solstrålning påverkar färgskiktets åldrande på två sätt, genom ultraviolett strålning och genom uppvärmning av plåt. Besikta plåten regelbundet och bättringsmåla skador i ytskiktet direkt. Balkongfronter vid hus 4-6 ska ha samma kulör som omgivande fasader vilket ska beaktas vid framtida fasadrenovering.
- Natursten är hållbart byggmaterial med en lång livslängd. Natursten finns vid Gemensamhetslokalens skifferfasader och gårdsmurar och på bostadshusens granitsocklar samt i utemiljön vid trappor och kantstenar. När natursten ska åtgärdas är det viktigt att ta särskild hänsyn till materialvalen. Nya stenar ska anpassas till befintliga, både när det gäller valet av sten och ytbearbetning. Naturliga färgförändringar i stenytan ger materialet en fin patina. Yt-, kant- och fogbehandlingen utgör tillsammans med stenens egen textur och färg en viktig del av det visuella intrycket.

INTERIÖR

Nedan följer en lista över interiöra byggnadsdelar som behöver särskild uppmärksamhet och kan vara känsliga för förändringar:

Entréer - utformning

- Entrérummens individuella utformning och färgsättning med signalfärger för respektive husgrupp; den ”gnallila” kulören i hus 1-3, och den djupblåa kulören i hus 4-6. Det vita kaklet i hus 1-3 och ekpanelen i hus 4-6. Kontrasten i olika material- och kulörvalen ger entrérummen sin karaktär.
- Entréernas ursprungliga tanke med genomsiktighet ska eftersträvas och funktionen som ett semi-offentligt rum för respektive hus bevaras. Entréernas inbjudande utformning bidrar därmed att skapa trygghet i området och skapar variation i gatumiljön och fasaderna.

Entréer - material

- Mässing blir mörkare med tiden och börjar ärga efter en tid. Fingeravtryck och fukt kan lämna fläckar och ytor av mässing så som postboxar, tidningsbehållare och de perforerade skivorna vid entréplanen bör därför torkas rent regelbundet. För att behålla glansen behöver ytorna även putsas med jämna mellanrum. Mässingspläterade ytor ska inte putsas eller poleras med något som har en slipande effekt.
- Terrazzogolvet i entrérummen ska skötas genom dammsugning före moppning för att undvika repor. För att behålla terrazzoplattornas lyster och struktur ska de rengöras regelbundet med stensåpa. Ta bort fläckar och smuts direkt.
- Valchromat-skivor bakom postfacken i entrérummen och i trapphusen var tänkta att vara lackade eller behandlade med hårdvaxolja för att erhålla bästa hållbarhet och en djupare, mörkare kulör. Som obehandlat kan skivmaterialet med tiden bli fläckigt. Den tilltänkta ytbehandlingen med lack/hårdvax bör övervägas.

Lägenheter

- Vid eventuella framtida ändringar av rumsindelning i lägenheterna ska de ursprungliga kvaliteterna med siktlinjer och möjlighet till rundgång, viktiga utgångspunkter för lägenheternas utformning, beaktas.

Checklista vid ändringar

- Överensstämmer åtgärden med vårdprogrammet?
- Stämmer planerade åtgärder med detaljplanernas bestämmelser om utförande och material?
- Hur förhåller sig åtgärden till ursprungligt material, bebyggelsens karaktärsdrag och till vårdanvisningar?
- Respekterar åtgärden byggnadens karaktär avseende proportioner, form och volym, materialval och utförande, färgsättning och detaljomsorg och detaljningsnivå?
- Behövs bygglov eller bygganmälan enligt plan- och bygglagen? För exteriöra förändringar, till exempel ändringar av material och kulör, krävs bygglov, liksom för ändrad användning av byggnaden/byggnadsdelen. För invändiga ändringar kan man även behöva göra en bygganmälan, till exempel när bärande konstruktioner berörs och planlösningen avsevärt påverkas.
- Dokumentera material och utförande vid alla åtgärder och ändringar.
- Kraven på byggnader och utemiljöer förändras över tid. Minimera ingrepp och gör endast ingrepp som i framtiden är möjliga att återställa. Spara byggnadsdelar så som dörrar, fönster, armaturer mm. som tas bort i fastigheten så att det finns möjlighet att återanvändning i framtiden.

KÄLLOR

SKB - Nybyggnadsritningar, teknisk beskrivning, rumsberkrivning Kv Skrönan

Stockholms stad, Årets Stockholmsbyggnad, Skrönan: <https://vaxer.stockholm/tema/arets-stockholmsbyggnad/finalister-2023/7.-skronan/>, hämtad 2023-06-28

Samtal med Kerstin Slagare, Brunnberg & Forshed, 2023-05-31

Antikvariskt vårdprogram åtgärdsförslag

Timmermannen 10
Södermalm, Stockholm

Fastighetsbeteckning: Timmermannen 10
Namn/Gatuadress: Bondegatan 15
Kommun, Stadsdel: Stockholm, Södermalm
Ärendenr:

2024-12-18

Antikvariskt vårdprogram åtgärdsförslag

Stockholms Byggnadsantikvarier har på uppdrag av Stockholms Kooperativa Bostadsföreningen (SKB) upprättat ett antikvariskt vårdprogram över Timmermannen 10. Syftet med vårdprogrammet är att föreslå åtgärder som bevarar bebyggelsens kulturhistoriska värden. Åtgärdsförslagen ligger sedan, tillsammans med annan kunskap, som grund till planeringen av hur kommande renoveringar planeras och utförs. Vårdprogrammet omfattar bostadsbebyggelsens exteriör, entréer, trapphus samt gemensam kvarterslokal. Arbetet har innefattat översiktlig sammanställning av arkivmaterial, inventering och fotografering på plats samt en bedömning av byggnadens kulturhistoriska värde. Bebyggelsen beskrivs och åtgärder/riktlinjer för vård och underhåll listas.

För Stockholms Kooperativa Bostadsföreningen har Ombyggnadschef Mikael Johansson och Fastighetsutvecklingschef Johan Jarding deltagit. Vårdprogrammet är upprättat av Stockholms Byggnadsantikvarier AB.

Eva-Lotta Erlingsson

Byggnadsantikvarie

Sofia Bruto

Byggnadsantikvarie

Innehåll

Innehåll	3
Fastighetsuppgifter	4
Kronologi över förändringar	5
Kulturhistorisk karaktärisering och värde	6
Målsättning	6
Riktlinjer för vård och underhåll	7
Exteriör	7
Interiör	16
Entré och trapphus	16
Källor och litteratur	20
Tryckta källor	20
Otryckta källor	20

Fastighetsuppgifter

Adress	Bondegatan 15
Fastighetsbeteckning	Timmermannen 10
Byggnadsår	1981
Arkitekt	Lars Bryde Arkitektkontor
Antal byggnader	1
Antal trapphus	1
Gemensamhetslokal	I Timmermannen 26
Stadsmuseets klassificering	Streckad. Ännu inte klassificerade. Fastigheter som inte är klassificerade kan ha stora kulturhistoriska värden.
Skydd i detaljplan	Nej
Riksintresse Miljöbalken 3 kapitlet 6 §	Stockholms innerstad med Djurgården.

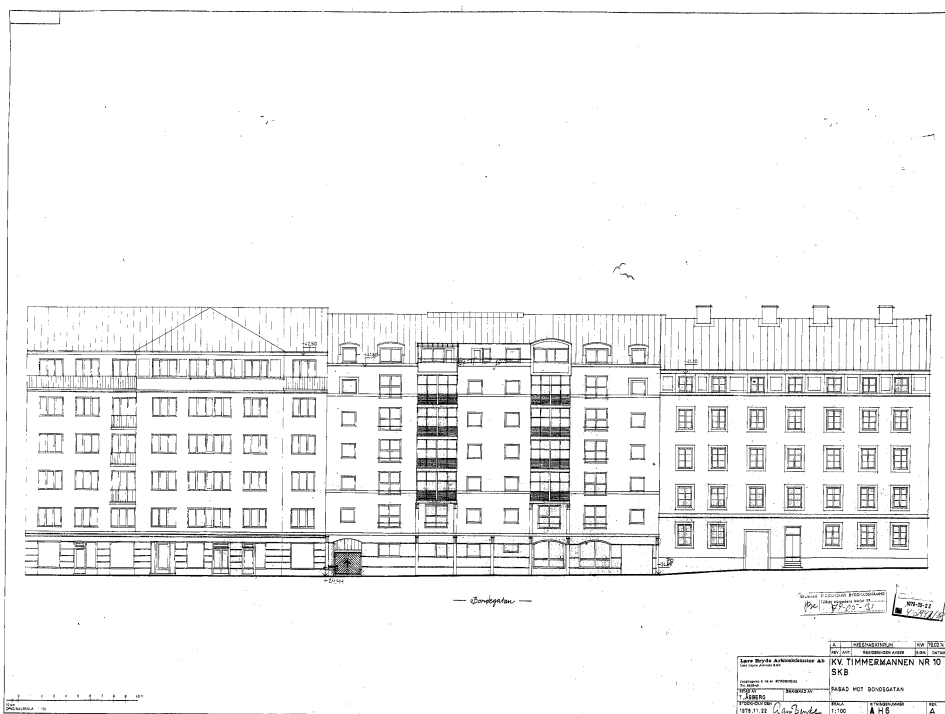

Timmermannen 10 är streckad vilket betyder att den ännu inte är klassificerad av stadsmuseet.

Kronologi över förändringar

Kronologin omfattar kända förändringar som i första hand har påverkat de delar vårdprogrammet omfattar. Underlag hämtas från SKB:s arkiv och stadsbyggnadskontorets bygglovsarkiv (SBK) .

År	Händelse	Källa
1981	Byggnaden uppförs	SBK
1998	Ändrad användning av daghemslokaler i flerbostadshus ändras till 2 lägenheter.	SBK

Nybyggnadsritning 1981. SBK.

Kulturhistorisk karaktärisering och värde

Lista på byggnadsdelar som bidrar till det kulturhistoriska värdet

Exteriör

- Byggnadernas volym och yttre form.
- Nuvarande fasadmaterial och utsmyckningar.
- Röd takplåt.
- Ursprungliga fönster och dörrar.
- Balkonger med glasade dörrpartier och balkongräcken av naturfärgad aluminium.

Interiör, trapphus

- Golv av terrazzo, trappor i samma material.
- Slätputsade väggar och tak.
- Handledare och räcken av lackerat stål.
- Släta lägenhetsdörrar

Målsättning

För att ta tillvara och skydda de kulturhistoriska värdena som byggnaderna besitter bör särskild hänsyn tas vid vård, underhåll och renovering av byggnaden.

Timmermannen 10 har inte värderats av stadsmuseet men är en väl bevarad representant för sin tids postmoderna bostadsarkitektur.

Den övergripande målsättningen är att bevara byggnadernas exteriör och interiör. Där så är möjligt bör de ursprungliga arkitektoniska delar och kulturhistoriska karaktärsdrag som har förändrats, succesivt återställas i samband med planlagt underhåll.

Riktlinjer för vård och underhåll

För att ta tillvara och skydda de kulturhistoriska värdena som byggnaderna besitter bör särskild hänsyn tas vid vård, underhåll och renovering av byggnaden. Nedan beskrivs byggnaderna del för del i nuvarande skick och därefter följer förslag på åtgärder och riktlinjer vid kommande underhållsarbeten. Fotografier kompletterar beskrivningen.

Exteriör

Sockel

Mot gatan sockel av konststen eller skivmaterial i rödgrå ton. Mot gården betongsockel med skadade partier där armeringen ligger öppen och rostar.

Åtgärd/riktlinjer Bibehåll och laga upp nuvarande material.

Fasad

Gatufasaden: Bottenvåningen har blekt terrakottafärgad infärgad tunnputs. Övre våningar har slätare gulfärgad tunnputs. Fasaden har horisontella lister samt markeringar kring två fönster i översta våningen. Listerna är platta och terrakottafärgade. Upp till balkongernas botten går pilastrar i samma kulör och utförande, nedre delen av pilastrarna är av samma material som sockeln. Pilastrarna har en enkel dekor likt kapitäl.

Spritputsens fortsätter in i portgången. I taket sitter vitmålad panel. Gårdsfasaden har samma indelning med terrakottafärgad spritputs i bottenvåningen, gul slät puts och dekorativa lister. Det finns också spritputsade partier vid t ex burspråk.

Vid gårdsfasadens entré är bottenvåningen klädd med klinker i olika röda toner.

Åtgärd/riktlinjer Fasaderna bedöms vara väl bevarade sedan uppförandet.

Nuvarande färgsättning och fasadutformning behålls vid kommande underhåll.

Gatufasadens puts upplevs blekta jämfört med gårdens.

Takfot

Takfotens undersida är klädd med röd plåt.

Åtgärd/riktlinjer Ursprungligt utförande som bevaras.

Tak med plåtavtäckningar

Byggnaden har röd bandtäckt plåt.

Åtgärd/riktlinjer Ursprungligt utförande som bevaras.

Skorstenar/huvar

Skorstenar/huvar har inte besiktigats.

Stuprör och hängrännor

Byggnadens stuprör går upp genom den plåtklädda takfoten/gesimsrännan.

Åtgärd/riktlinjer Ursprungligt utförande som bevaras.

Entrédörrar och port

Byggnadens huvudentré ligger på gårdssidan. Den nås via en bred portgång med pardörrar i gatufasaden. Pardörrarna är av ek i ett småspröjsat mönster med rostfritt draghandtag samt sparkskydd och brytskydd i samma material. Välvt överljus med ekkarm. I gatufasaden finns också en rödlackerad plåtdörr till ett garage.

Huvudentrén mot gården ligger indragen under en balkong. Det är ett glasat dörrparti av rostfritt stål. Intill entrédörren finns två grönlackerade ståldörrar till soprum mm. Det finns också en glasad vitlackerad dörr mot gården.

Trapphusets balkongdörrar mot gården är glasade naturfärgade aluminiumpartier med trådglas.

Åtgärd/riktlinjer Byggnadens ytterdörrar av alla typer bedöms vara ursprungliga. De bevaras och underhålls. Undantaget är den vitlackerade ståldörren i gårdsfasaden som kan målas rödbrun likt fönster i bottenvåningen.

Fönster

I gatufasadens bottenvåning sitter rödbruna träfönster med en eller två lufter med vita bleck. Det finns också två välvda större fönster med bröstningar av blekt skivmaterial. I övre delarna av byggnaden sitter vita enlufts-fönster respektive fyralufts-fönster av trä med vita bleck. De större fönstren har ett fallskydd i form av en rund metallstång framför de nedre lufterna. Gårdssidan har också brunröda fönster i bottenvåningen och vita högre upp, främst en- och tvålufts-fönster.

Åtgärd/riktlinjer Fönster är ursprungliga. De bevaras och underhålls. Vid framtida byten installeras likvärdiga med samma profiler, indelning samt färgsättning.

Utvändig belysning

I portgången sitter en rad platta cylinderformade armaturer. På gårdsfasaden sitter sk stallampor i svartlackad metall, en böjd arm med en bred skärm och en avlång genomskinlig glaskupa. På balkongerna mot gården finns en modernare lykta med galvad stomme och skärm.

Åtgärd/riktlinjer Portgångens och balkongernas armaturer passar väl in i miljön. Vid byte av stallamporna kan samma armatur som i balkongerna väljas. Armaturer med galvad eller grå stomme passar i miljön.

Balkonger med räcken och golv

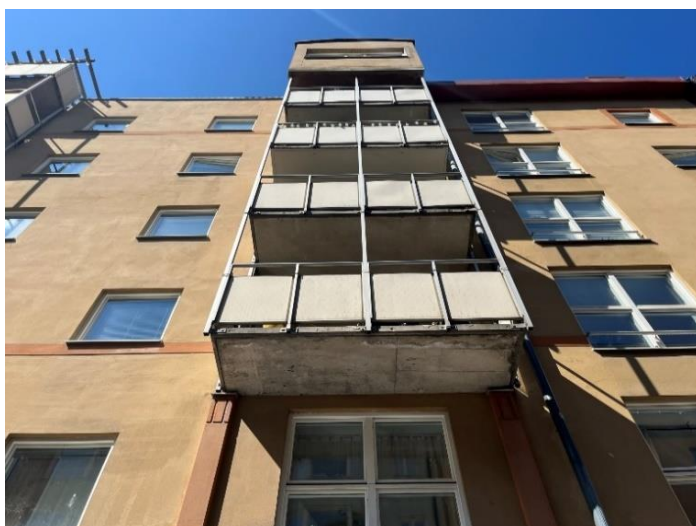
Gatufasaden ha två vertikala rader med utanpåliggande balkonger samt terrass i takvåningen. De har betongplatta och stomme och räcken av blekt naturfärgad aluminium med fyllningar av ljust skivmaterial. Västra raden avslutas upptill med en terrass med pergolatak av metallribbor, den östra raden avslutas med ett burspråk med fönster.

Gårdsfasadens balkonger ligger indragna i fasadlivet på vardera sidan om trapphuset. De har betongplatta och räcken av naturfärgad aluminium och fyllningar av sträckmetall. Både betongen och räckena upplevs smutsiga med påväxt och svartnader.

Åtgärd/riktlinjer Byggandens balkonger bevaras. Ett åtgärdsprogram för rengöring och underhåll bör tas fram så att aluminiumet återfår ursprungligt utseenden och ger ett bättre intryck. Betongplattan rengörs.

Fasad mot Skånegatan.

*Balkonger mot
Skånegatan,
balkongbotten av betong,
räcke av aluminium och
blekta skivfyllningar.*

*Välvt fönsterparti,
bottenvåning mot
Skånegatan. Listverk och
pilastrar.*

*Puts och vitmålade
fönsterbleck.*

*Fönsterparti med
fallskydd.*

*Port som leder till
trapphuset och
lägenhetsentréerna på
gården.*

Skador på sockel.

Porten sedd inifrån gården.

Gårdsfasaden med trapphus och balkonger.

Gårdsfasaden med balkonger och loftgångar till lägenheterna. Den vita dörren är sekundär och bör målas röd likt fönstren i bottenvåningen.

*Balkongräcke av aluminium
och aluminiumnät.*

*Sockelvåning med spritputs
och röda fönstersnickerier.
Lyktan passar bra i miljön.*

*Loftgång och balkong
genom dörrens trådglas.*

Entréparti av rostfritt stål.

Keramiska plattor vid entrén, ståldörrar till förråd och soprum.

Skador i betongsockeln.

Interiör

Entré och trapphus

Golv med sockel och trappor

På golv ligger ursprunglig ljus terrazzo i plattor. Samma material i socklar och trappor med vangstycken.

Åtgärder/riktlinjer Golvmaterialet behålls och underhålls.

Väggar

Väggar är putsade och målade, ytskikten är generellt i bra skick. Vägg mot lägenheterna spritputsad och gulfärgad likt fasaderna. I trapphusen slätputs är målad ljus gulvit med målad sockel i grönt. I trapploppen en grön målad bröstning som följer handledarnas form.

Åtgärder/riktlinjer Vid framtida ommålning undersöks ursprunglig färgsättning av målerikonserverator. Nuvarande färgsättning är emellertid väl anpassad efter byggnaden.

Tak

På våningsplanen vita plattor, i trapploppen vitmålad betong/puts.

Åtgärder/riktlinjer: Nuvarande utförande och färgsättning behålls.

Lägenhetsdörrar

Helt släta grönlackerade ståldörrar med brevinkast.

Åtgärder/riktlinjer Lägenhetsdörrar bevaras. Vid ommålning ingår dörrarna i färgundersökningen.

Trappräcken och handledare

Räcken i trapplopp och handledare är ursprungliga av lackerat stål, ljusgrått.

Åtgärder/riktlinjer Räcken och handledare bevaras. Vid ommålning ingår räckena i färgundersökningen.

Fönsterbänkar

Fönsterbänkar av kalksten.

Åtgärder/riktlinjer: Fönsterbänkar bevaras.

Belysning

Trapphuset har väggmonterade armaturer med vitlackerade svängda skärmar.

Åtgärder/riktlinjer: Armaturer bevaras.

Sopnedkast

Det finns plomberade luckor till sopnedkast på varje plan.

Åtgärd/riktlinjer Luckorna får sitta kvar.

Kanalisationer

I trapphuset finns vertikala utanpåliggande kablage för nätverk i aluminiumlister.

Åtgärder/riktlinjer Om kanalisationer inte längre används kan de tas bort och väggen bakom återställas.

Smalt trapplopp med räcke av lackerat stålräcke, trapplopp och vilplan av ljus terrazzo.

Fältindelad måleri i trapphuset.

*Entrédörrar i trapphuset.
Aluminiumpartier till
loftgångarna.*

*Golv av ljus terrazzo med
profilerad durkplåt vid en
entré.*

Hissens interiör.

*Tidstypisk armatur av
vitlackerad metall.*

Källor och litteratur

Tryckta källor

Bostäder, gemenskap och kvalitet. SKB 100 år 1916-2016. Redaktör Lisa Iverstam.

En humanistisk klassicism. Ornament, färg och materialitet i kooperativa bostadsområden i Stockholm 1915-1930. Jan Rydén Bonmot. 2022.

Otryckta källor

Stockholms stad, Stadsbyggnadskontorets arkiv, planer och bygglov.

Stockholms Kooperativa Bostadsföreningen, arkiv